УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Реєстрація суб'єкта
у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради
України з питань телебачення
і радіомовлення № 2694
від 05.09.2024 року
(Ідентифікатор медіа
R30-04515)

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ

Засновано
в 2001 році

Передплатний індекс
23823

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЧАСОПИС
1 (100)' 2026

DOI: 10.32782/NPU-VOU.2026.1(100)

Засновники

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Редакційна колегія журналу «Вища освіта України»

Головний редактор

АНДРУЩЕНКО Віктор Петрович, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Заступник головного редактора

ГОНЧАРЕНКО Катерина Сергіївна, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

Редакційна колегія

АБИСОВА Марія Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології, соціології та філософії, Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

БОЙКО Анжела Іванівна, доктор філософських наук, професор, академік Академії вищої школи України, академік Академії політико-правових наук України, завідувач кафедри філософських, політичних і психологічних студій, Черкаського державного технологічного університету, Україна

ВАБАЛАЙТЕ Рута Марія, доктор філософських наук. професор, професор Інституту гуманітарних наук, Університету Миколаса Ромеріса, Вільнюс, Литва

ГОРБАНЬ Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та релігієзнавства, Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Україна

ГОЦАЛЮК Алла Анатоліївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, Київського національного університету будівництва і архітектури, Україна

ЖИЖКО Тетяна Анатоліївна, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри менеджменту, системного аналізу та міжнародних відносин, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

ISSN 2078–1016

ОБЕР Йозеф, доктор філософії, професор хабілітований кафедри прикладних соціальних наук, Сілезького технічного університету, Експерт Національного центру досліджень та розробок (NCBR), Глівіце, Польща

ПОПЕРЕЧНА Галина Антонівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Україна

РЕВІН Фрол Геннадійович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

САМЧУК Зореслав Федорович, доктор філософських наук, старший науковий співробітник, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник відділу політичної культури та ідеології, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Україна

ТЕРЕПИЩИЙ Сергій Олександрович, доктор філософських наук, професор професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

ТРИНЯК Майя Вікторівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії імені професора М. Д. Култаєвої, Харківського національного педагогічного університету

ЧОРНОМОРДЕНКО Іван Васильович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, Київського національного університету будівництва і архітектури, Україна імені Г. С. Сковороди, Україна

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Український державний університет імені Михайла Драгоманова (вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601, rector@udu.edu.ua, тел. (044) 234-11-08).

Фахова реєстрація (категорія «Б»): відповідно до Наказу МОН України від 10.10.2022 № 894 (додаток 2).
Спеціальності: «В10 Філософія», «А1 Освітні науки».

Періодичність виходу: 4 рази на рік.
Мови видання: українська, англійська.

Адреса редакції:

01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
тел.: +38 (096) 398 20 03

Матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою: vou@udu.kyiv.ua
Сайт журналу: journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou

Схвалено рішенням вченої ради Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 10 від 29 квітня 2026 р.)

© Вища освіта України, 2026
© Педагогічна преса, 2026
© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

УДК 37.036:004.89
DOI https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2026.1(100).08

Тетяна ПИРОГОВА
Народна артистка України, доцент,
доцент кафедри вокального виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
https://orcid.org/0000-0002-5763-160X

ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У сучасному інформаційному суспільстві стрімкий розвиток технологій генеративного штучного інтелекту (ШІ) провокує фундаментальну кризу класичних гуманістичних ідеалів та традиційного розуміння художньої творчості. Алгоритмічна генерація естетичних об'єктів розмиває межі авторства, трансформує автентичну «ауру» мистецького твору та створює ризики знеособлення духовного простору. У цьому контексті естетична культура майбутнього педагога набуває статусу ключового механізму збереження людської суб'єктності. Система вищої педагогічної освіти постає перед гострою необхідністю модернізації своїх підходів, аби навчити майбутніх фахівців етичній та критичній взаємодії з новітніми технологіями без втрати екзистенційної глибини мистецтва. Мета статті полягає у соціально-філософському та феноменологічному осмисленні теоретико-методологічних засад розвитку естетичної культури майбутніх педагогів в умовах експансії штучного інтелекту та постмодерних цивілізаційних трансформацій. Дослідження ґрунтується на феноменологічному підході до аналізу життєвого світу, критичній теорії модерності та філософії технологій. Застосовано методи концептуального синтезу вітчизняного і зарубіжного педагогічного досвіду у сфері загальної мистецької освіти.

Проаналізовано вплив технологій ШІ на архітектоніку сучасного освітнього простору (концепт «AI-driven classroom»). Доведено, що надмірна алгоритмізація навчального процесу несе загрозу емоційної глухоти та атрофії критичного мислення здобувачів вищої освіти. Концептуалізовано перехід від класичної «аури» мистецтва до алгоритмічної «напіваури», що вимагає оновлення критеріїв естетичної оцінки. Виявлено амбівалентність у сприйнятті генеративного ШІ студентською молоддю (від сприйняття його як інструменту цифрової співтворчості до відчуття екзистенційної кризи професійної ідентичності). Обґрунтовано необхідність інтеграції інноваційних технологій розвитку художньо-естетичного світогляду безпосередньо у процес вивчення фахових дисциплін.

Встановлено, що естетична культура виступає надійним запобіжником проти дегуманізації освіти в цифрову епоху. Завданням сучасного університету є створення безпечного простору для творчої рефлексії, де технології функціонують виключно як інструмент у руках духовно зрілого митця-педагога. Збереження балансу між машинною ефективністю та автентичним людським переживанням є запорукою гармонійного розвитку майбутньої інтелектуальної еліти.

Ключові слова: естетична культура, майбутній педагог, філософія освіти, штучний інтелект (ШІ), феноменологія, генеративні технології, художньо-естетичний світогляд, аура мистецтва, постмодерн.

Tetiana PIROGOVA

AESTHETIC CULTURE OF THE FUTURE TEACHER IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

In the modern information society, the rapid development of generative artificial intelligence (AI) technologies provokes a fundamental crisis of classical humanistic ideals and traditional understanding of artistic creativity. Algorithmic generation of aesthetic objects blurs the boundaries of authorship, transforms the authentic «aura» of a work of art and creates risks of depersonalization

ISSN: 2078-1016

of spiritual space. In this context, the aesthetic culture of the future teacher acquires the status of a key mechanism for preserving human subjectivity. The system of higher pedagogical education is faced with an urgent need to modernize its approaches in order to teach future specialists ethical and critical interaction with the latest technologies without losing the existential depth of art. The purpose of the article is to provide a socio-philosophical and phenomenological understanding of the theoretical and methodological principles of the development of the aesthetic culture of future teachers in the context of the expansion of artificial intelligence and postmodern civilizational transformations. The study is based on a phenomenological approach to the analysis of the life world, a critical theory of modernity and the philosophy of technology. Methods of conceptual synthesis of domestic and foreign pedagogical experience in the field of general art education are applied.

The impact of AI technologies on the architectonics of the modern educational space (the concept of «AI-driven classroom») is analyzed. It is proven that excessive algorithmization of the educational process carries the threat of emotional deafness and atrophy of critical thinking of higher education students. The transition from the classical "aura" of art to the algorithmic "semi-aura" is conceptualized, which requires updating the criteria for aesthetic evaluation. Ambivalence in the perception of generative AI by young students is revealed (from its perception as a tool for digital co-creation to a feeling of an existential crisis of professional identity). The need to integrate innovative technologies for the development of an artistic and aesthetic worldview directly into the process of studying professional disciplines is substantiated.

It is established that aesthetic culture acts as a reliable safeguard against the dehumanization of education in the digital age. The task of a modern university is to create a safe space for creative reflection, where technologies function exclusively as a tool in the hands of a spiritually mature artist-teacher. Maintaining a balance between machine efficiency and authentic human experience is the key to the harmonious development of the future intellectual elite.

Key words: aesthetic culture, future teacher, philosophy of education, artificial intelligence (AI), phenomenology, generative technologies, artistic and aesthetic worldview, aura of art, postmodern.

Вступ. У сучасну епоху стрімких цивілізаційних зрушень та глобальних викликів філософія освіти постає перед необхідністю кардинального переосмислення фундаментальних засад людського буття. Просвітницька місія розуму, яка століттями виступала рушієм гуманістичного прогресу, нині стикається з безпрецедентним наступом інформаційних технологій та прагматизацією суспільних відносин. В умовах тотальної цифровізації та алгоритмізації життєвого простору виникає гостра загроза знецінення традиційних духовних орієнтирів і втрати екзистенційних смислів.

Саме тому естетична культура виходить на передній план як потужний механізм збереження людської ідентичності, утримуючи суспільство від морального занепаду. Для системи вищої педагогічної освіти це означає, що культивування прекрасного перестає бути лише факультативним елементом підготовки. Воно неухильно перетворюється на базовий фундамент професійного світогляду майбутнього фахівця. Ключовою фігурою у цьому процесі незмінно залишається вчитель, здатний своїм прикладом транслювати високі естетичні цінності новому поколінню.

Проте класична парадигма естетичного виховання потребує глибокої модернізації, аби адекватно відповідати на інноваційні виклики сьогодення, зокрема на експансію штучного інтелекту. Сучасний університетський простір має стати осередком синергії традиційного мистецтва та новітніх технологій, де технічне не пригнічує духовне.

Відтак, концептуалізація естетичної підготовки педагогів в епоху глобальних трансформацій стає одним із найважливіших завдань вітчизняної філософсько-освітньої думки.

Мета статті полягає у глибокому соціально-філософському та феноменологічному осмисленні теоретико-методологічних засад розвитку естетичної культури майбутніх педагогів в умовах стрімкого поширення технологій штучного інтелекту та кризових трансформацій постмодерну.

Огляд джерел. Осмислення феномену естетичної культури та її ролі у професійній підготовці педагогів спирається на ґрунтовний масив філософських і педагогічних

досліджень. Фундаментальні проблеми філософії освіти та просвітницької одіссеї розуму в транзитивному суспільстві концептуально проаналізовано у працях В. Андрущенка [1]. Питання загальної мистецької освіти, її теорії та практики, всебічно розкрито в дослідженнях Л. Масол, яка акцентує увагу на інтегративному характері художнього пізнання дійсності [4]. Специфіка творчого розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва стала предметом ретельного аналізу С. Коновець та О. Музики, які переконливо обґрунтовують необхідність впровадження інноваційних методик безпосередньо у процес вивчення фахових дисциплін [2; 5].

Важливе методологічне значення мають наукові розвідки Т. Пирогової, що актуалізують загальну проблему виховання естетичної культури студентської молоді у просторі вищої школи [7]. Практичні аспекти та інноваційні технології розвитку художньо-естетичного світогляду самих викладачів мистецьких дисциплін детально розглядає С. Соломаха [8]. Крім того, для розширення вітчизняного педагогічного горизонту не втрачає актуальності вивчення зарубіжних технологій підготовки вчителів до естетичного виховання, які були ґрунтовно систематизовані М. Лещенко [3]. Ці наукові пошуки створюють міцний концептуальний фундамент для розуміння класичних підходів до мистецької освіти в Україні. Вони беззаперечно доводять, що естетична складова є невід'ємним атрибутом професіограми сучасного вчителя, базисом для його творчої самореалізації.

Водночас, новітній філософський дискурс дедалі більше зосереджується на викликах, які несе із собою епоха штучного інтелекту (ШІ) та глибинних постмодерністських трансформацій. Вплив цих проривних технологій на архітектоніку вищої освіти детально аналізують О. Перепелиця та В. Храброва, намагаючись окреслити нові контури університету майбутнього [6].

Зарубіжні науковці, зокрема Дж. Харамільйо та А. Чіаппе, інтенсивно досліджують концепт «класу, керованого ШІ», та його безпосередній вплив на тенденції навчальних програм XXI століття [12]. Особливий інтерес становлять дослідження, присвячені зміні парадигми художньої творчості: від епохи технічного відтворення до епохи ШІ-генерації, що глибоко осмислено у працях О. Бар-Гіля [10]. Трансформацію традиційної «аури» мистецького твору в «напівауру» алгоритмічного мистецтва та загрози штучної зрозумілості ґрунтовно досліджують Д. Салас Еспаса, М. Камачо та Дж. Маклафлін [14; 13]. Для глибинного філософського аналізу цих амбівалентних явищ науковці часто звертаються до феноменології життєвого світу та автентичного естетичного досвіду, як це демонструють І. Апостолеску та С. Маріно [9]. Крім того, сучасна критика модерності в контексті естетичного виховання, запропонована Й. Феном та Л. Сюєм, дозволяє по-новому поглянути на межі суто раціонального пізнання [11]. А питання співтворчості чи конфлікту креативної ідентичності студентів з генеративним ШІ стає предметом гострих емпіричних розвідок [15].

Виклад основного матеріалу. У сучасну епоху стрімких цивілізаційних трансформацій філософія освіти постає перед фундаментальним викликом переосмислення сутності людського буття. Просвітницька одіссея розуму, яка століттями формувала гуманістичні ідеали, нині стикається з безпрецедентними феноменами інформаційного суспільства. На переконання В. Андрущенка, філософський дискурс має орієнтуватися на збереження духовності в умовах тотальної технологізації, де розум змушений шукати нові шляхи для самоствердження [1, с. 14]. Розвиток освітнього простору вимагає глибокого аналізу тих ціннісних орієнтирів, які закладаються у свідомість майбутніх поколінь. Відтак, проблема гармонійного розвитку особистості не втрачає своєї актуальності, а навпаки, набуває нових, надзвичайно гострих обрисів.

У цьому складному плетиві суперечностей саме естетична культура виступає тим стабілізуючим фактором, що здатен утримати людство від морального занепаду. Естетичний вимір освіти стає не просто факультативним додатком до професійних компетентностей, а фундаментальною осно-

ISSN: 2078-1016

вою світогляду майбутнього фахівця. Культивування прекрасного дозволяє подолати відчуження людини від природи, соціуму та самої себе. Водночас, ми спостерігаємо кризу традиційних підходів до розуміння прекрасного, що зумовлено агресивним наступом прагматизму. Тому філософія освіти повинна запропонувати оновлену парадигму, здатну інтегрувати класичну спадщину з інноваційними викликами сьогодення. Ця просвітницька місія покладається насамперед на вищу школу, яка покликана плекати духовну еліту нації [1, с. 52].

Разом з тим, класичний освітній простір університету неминуче трансформується під впливом новітніх технологічних проривів, зокрема в епоху стрімкого поширення штучного інтелекту [6, с. 187]. Ця нова реальність вимагає кардинального перегляду традиційних педагогічних стратегій.

Проникнення штучного інтелекту в усі сфери життєдіяльності суттєво змінює архітектоніку сучасного навчального процесу. Дослідники констатують, що освіта і університет в епоху штучного інтелекту постають перед необхідністю докорінної модернізації своїх фундаментальних засад [6, с. 189]. Виникає нагальна потреба в осмисленні так званого «класу, керованого штучним інтелектом» (AI-driven classroom), що зумовлює появу нових тенденцій у навчальних програмах двадцять першого століття [12, p. 646].

Технології здатні автоматизувати рутинні процеси, індивідуалізувати освітні траєкторії та відкрити небачені раніше можливості для доступу до інформації. Проте, за цим фасадом технологічного оптимізму приховуються серйозні антропологічні та етичні ризики. Надмірна довіра до алгоритмів може призвести до атрофії критичного мислення та емоційної глухоти здобувачів освіти. Університет ризикує перетворитися на звичайний центр трансляції даних, втративши свою священну місію духовного храму науки.

Тому інтеграція AI-технологій у навчальний процес має супроводжуватися глибокою філософською рефлексією. Педагогічна спільнота мусить розробити дієві механізми, які б гарантували збереження людської суб'єктності в умовах тотального алгоритмічного управління [12, p. 650]. Головним завданням стає пошук оптимального балансу між машинною ефективністю та людською унікальністю. Лише за таких умов технології слугуватимуть розвитку розуму, а не його пригніченню [1, с. 210].

Філософський аналіз цих трансформацій неможливий без звернення до феноменологічної традиції, яка повертає нас до першоджерел життєвого світу (lifeworld). Естетичний досвід, пропущений крізь призму феноменології, дозволяє глибше осягнути різноманіття людського буття у його безпосередній даності [9, p. 410]. Саме через естетичне переживання особистість здатна віднайти втрачені смисли та відновити розірваний зв'язок з реальністю. Водночас, сучасний етап розвитку цивілізації вимагає гострої критики модерності у контексті естетичного виховання [11, p. 125].

Класичні просвітницькі ідеали, що базувалися на абсолютизації раціонального, виявилися безсилими перед лицем глобальних криз. Раціональність модерну часто зводила естетичне до рівня банальної прикраси, позбавляючи його онтологічної глибини. Відтак, сучасна філософія освіти закликає до подолання цієї вузької парадигми. Потрібно повернути естетичному вихованню його первісний статус ключового інструменту гармонізації людської сутності [11, p. 127].

Це вимагає відмови від споживацького ставлення до мистецтва та переходу до співтворчого діалогу з прекрасним. Тільки автентичний естетичний досвід здатен протистояти тотальній симулякрізації сучасного інформаційного простору [9, p. 412]. У цьому контексті феноменологічний метод стає надійною опорою для оновлення педагогічної теорії та практики.

Отже, формування світогляду сучасної молодої людини немислиме без цілеспрямованої та глибокої педагогічної дії. Ключовою фігурою у цьому процесі незмінно залишається вчитель, чия естетична культура визначає духовний клімат у суспільстві [7, с. 76].

Проблема виховання естетичної культури майбутніх педагогів постає як одне

з пріоритетних завдань вітчизняної вищої школи. Як ми показали раніше, від рівня естетичної розвиненості вчителя безпосередньо залежить його здатність формувати духовно багату особистість учня [7, с. 78]. Сучасна система підготовки фахівців має забезпечити не лише трансляцію фахових знань, але й занурення студента у світ високих культурних цінностей. У цьому процесі варто критично осмислювати та адаптувати передові зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання, які пропонують інноваційні підходи до вирішення даної проблеми [3, с. 45].

Світовий досвід демонструє ефективність інтерактивних методів, занурення у мистецьке середовище та міждисциплінарних проектів. Разом з тим, сліпе копіювання іноземних зразків без урахування національної ментальності є хибним шляхом. Вітчизняна педагогіка має спиратися на власні глибокі культурні традиції, збагачуючи їх світовими надбаннями [3, с. 88]. Формування естетичної культури вимагає створення в університеті особливого креативного середовища, яке б стимулювало творчий пошук студентів. Естетичне повинно пронизувати всі етапи навчального процесу, від лекційних занять до позааудиторної активності. Лише комплексний, системний підхід здатен забезпечити перехід від декларативної естетизації до реальних світоглядних зрушень у свідомості майбутнього педагога [7, с. 80].

Особливого значення у цьому контексті набуває загальна мистецька освіта, теорія і практика якої потребують постійного вдосконалення. За словами Л. Масол, мистецтво є унікальним засобом осягнення цілісності світу, що формує здатність до емоційно-ціннісного рефлексування [4, с. 112]. Підготовка фахівців художньо-естетичного профілю висуває підвищені вимоги до їхнього власного творчого потенціалу. Теоретичні і методичні основи творчого розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах передбачають розробку специфічних педагогічних технологій [2, с. 56].

Художня діяльність не може бути зведена до простого опанування технічними навичками малювання чи ліплення. Це глибокий внутрішній процес саморозкриття особистості, пошуку власної унікальної художньої мови. Майбутній учитель має навчитися не лише створювати естетичний продукт, але й глибоко розуміти філософський підтекст мистецького твору. Тому навчальний процес повинен базуватися на діалогічності, варіативності та заохоченні до нестандартного мислення [2, с. 120]. Важливо подолати академічний догматизм та відкрити студентам простір для вільного художнього експерименту. За таких умов мистецька освіта перетворюється на потужний каталізатор духовного зростання майбутньої інтелектуальної еліти [4, с. 201].

Реалізація цих амбітних завдань потребує впровадження інноваційних технологій розвитку художньо-естетичного світогляду викладачів мистецьких дисциплін [8, с. 178]. Тільки викладач-новатор, наділений високою креативністю, здатен запалити іскру творчості у своїх вихованцях.

Розвиток творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва особливо ефективно відбувається в процесі вивчення їхніх безпосередніх фахових дисциплін [5, с. 42]. Спеціалізовані курси з живопису, композиції чи історії мистецтв містять колосальний евристичний потенціал. Під час практичних занять студент не просто засвоює певну суму знань, а переживає справжній акт художнього творення. Дослідження О. Музики доводять, що активне залучення здобувачів до вирішення нестандартних творчих завдань сприяє інтенсифікації їхньої професійної рефлексії [5, с. 115]. Важливою умовою є створення ситуації успіху, яка б зміцнювала віру молодої людини у власні сили та таланти. Водночас, викладач має майстерно керувати цим процесом, делікатно спрямовуючи студентський пошук у русло високої естетики. Фахові дисципліни повинні розглядатися не як ізольовані предмети, а як інтегровані модулі єдиної художньо-педагогічної системи. Саме такий синергетичний підхід дозволяє сформувати цілісну професійну компетентність майбутнього митця-педагога. Він вчиться бачити красу в повсякденному, перетворюючи своє життя на справжній

ISSN: 2078-1016

естетичний маніфест. Зрештою, високий рівень розвитку творчих здібностей стає запорукою професійної мобільності та конкурентоспроможності вчителя на ринку праці [5, с. 210].

Однак, у XXI столітті класичне мистецтво і творчий процес стикаються з абсолютно новими онтологічними викликами. Філософський дискурс звертається до феномену художнього твору в епоху так званої «штучної зрозумілості» (artificial intelligibility) [13, p. 372]. Генеративні моделі здатні створювати візуальні образи, які за своїми технічними параметрами не поступаються творам видатних майстрів. Це породжує глибоку кризу традиційного розуміння авторства, оригінальності та натхнення у художній сфері. Якщо раніше мистецтво вважалося ексклюзивною прерогативою людського духу, то нині машина претендує на роль повноцінного творця [13, p. 375]. Перед майбутніми вчителями мистецтва постає складне світоглядне завдання: як інтерпретувати ці генеровані об'єкти у навчальному процесі. Чи можна вважати продукт нейромережі справжнім мистецтвом, якщо він позбавлений людської емоції та екзистенційного досвіду? Освітни б'ють на сполох, застерігаючи від небезпеки знецінення самої сутності художнього акту. Проникнення алгоритмів у святая святих мистецтва вимагає переосмислення критеріїв естетичної оцінки. Педагогіка повинна виробити нові методологічні інструменти для аналізу цифрового мистецтва, зберігаючи при цьому повагу до людського генія.

Дослідники спостерігають глобальну трансформацію художнього творення: від епохи технічного відтворення, блискуче описаної В. Беньяміном, ми перейшли до епохи штучної генерації зображень [10, p. 6440]. Цей злам фундаментально змінює статус самого твору мистецтва.

У центрі цих філософських дискусій опиняється проблема збереження унікальної «аури» мистецького твору в умовах масового алгоритмічного виробництва. Науковці концептуалізують перехід від класичної аури до так званої «напіваури» (semi-aura), переосмислюючи автентичність мистецтва, згенерованого штучним інтелектом [14, p. 6728]. Згенероване зображення, незважаючи на свою візуальну привабливість, залишається симулякром, позбавленим історичного контексту та енергетики творця. Воно не має унікальної долі, «тут-і-тепер» його існування розмите у безкінечному цифровому просторі. Тим не менш, суспільство поступово звикає до споживання таких напівауратичних продуктів, що небезпечно розмиває естетичні смаки [14, p. 6730]. Для педагогічної науки цей феномен становить серйозну загрозу, оскільки учні можуть втратити здатність розрізняти справжнє мистецтво і технологічну підробку.

Відтак, естетичне виховання має бути спрямоване на розвиток тонкого критичного відчуття автентичності. Майбутній учитель повинен вміти пояснити молодому поколінню ту прірву, яка лежить між механічною генерацією пікселів і стражданням живого художника. Лише повернення до першоджерел людського переживання здатне врятувати мистецтво від остаточного знеособлення [10, p. 6450]. Філософія естетики мусить дати рішучу відсіч спробам зрівняти алгоритм із людським геніем.

Поява генеративного штучного інтелекту викликає амбівалентну реакцію у самому студентському середовищі, зокрема серед майбутніх митців. Як показують новітні емпіричні дослідження, виникає гостра дилема: чи спостерігаємо ми процес співтворчості людини та ШІ, чи це жорсткий конфлікт, що руйнує креативну ідентичність [15]. Частина студентів сприймає нейромережі як потужний інструмент, що звільняє від технічної рутини та розширює межі уяви. Для них ШІ стає своєрідним цифровим співавтором, який допомагає швидко візуалізувати найсміливіші ідеї.

Однак інша, не менш численна група здобувачів освіти, відчуває глибоку екзистенційну тривогу та кризу професійної ідентичності. Вони побоюються, що нова алгоритмічна нормальність знецінить їхню майстерність, здобуту роками виснажливої праці [15]. Цей внутрішній конфлікт має стати предметом пильної уваги викладачів вищої школи. Педагогам необхідно ство-

рювати безпечні простори для рефлексії, де студенти могли б відкрито обговорювати свої страхи та надії, пов'язані з новими технологіями. Метою освіти стає не ігнорування ШІ, а навпаки – навчання етичній та критичній взаємодії з ним. Майбутні педагоги-митці мають усвідомити, що жоден алгоритм не здатен замінити унікальну людську інтенцію та відповідальність за створений образ.

Таким чином, сучасний освітній процес опиняється на роздоріжжі між традиційним гуманізмом та агресивною технологізацією. Вирішення цієї суперечності вимагає глибокого філософського синтезу та етики перебування над прірвою технологічної невизначеності, щоб об'єднати розум з теплотою людської душі.

Висновки. Підсумовуючи, слід підкреслити, що просвітницька одіссея розуму продовжується, незважаючи на всі виклики цифрової епохи. Естетична культура майбутнього педагога залишається тим надійним дороговказом, який не дозволить людству збитися з гуманістичного шляху. Формування цієї культури вимагає синергії вітчизняних традицій, передового зарубіжного досвіду та глибокого осмислення феномену штучного інтелекту в мистецтві. Вища школа мусить плекати фахівця, який володіє не лише досконалими технічними навичками, але й потужним духовно-естетичним стрижнем. Тільки такий вчитель зможе навчити нове покоління відрізняти справжню ауру мистецтва від холодної алгоритмічної імітації.

Філософія освіти, спираючись на феноменологічний досвід та критику модерності, повинна постійно генерувати нові смисли для педагогічної практики. Діалог між людиною і машиною у творчому процесі має будуватися виключно на засадах збереження людської суб'єктності та гідності. Завдання університету полягає у тому, щоб перетворити технології на покірний інструмент в руках духовно зрілого митця-педагога. Розвиток художньо-естетичного світогляду є запорукою того, що освіта майбутнього не втратить свого справжнього людського обличчя.

У кінцевому підсумку, саме глибинна гармонія розуму і краси здатна забезпечити сталий і гуманний розвиток нашої цивілізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Андрущенко, В.** (2025). *Просвітницька одіссея розуму*. Київ: Знання України. 524 с.
2. **Коновець, С.** (2012). Теоретичні і методичні основи творчого розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 / Коновець С. В. К. 471 с.
3. **Лещенко, М.** (1996). Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання. 2-е вид., доп. К.: Гротеск. 192 с.
4. **Масол, Л.** (2006). Загальна мистецька освіта : теорія і практика. К.: Промінь. 432 с.
5. **Музика, О.** (2011). Розвиток творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. … кан. пед. наук : 13.00.04 / Музика Ольга Яношівна ; Уманський державний ун-т імені Павла Тичини. Умань. 300 с.
6. **Перепелиця, О., Храброва, В.** (2024). Освіта і університет в епоху штучного інтелекту. *Філософія освіти*. Т. 30, № 2. С. 186–198. https://doi.org/10.31874/2309-1606-2024-30-2-12
7. **Пирогова, Т.** (2019). Проблема виховання естетичної культури майбутніх педагогів. *Вища освіта України,* № 1, С. 75–81.
8. **Соломаха, С.** (2013). Інноваційна технологія розвитку художньоестетичного світогляду викладачів до естетичного виховання мистецьких дисциплін. *Проблеми освіти* : наук. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Вип. 74. Ч. 1. С. 177–182.
9. **Apostolescu, I., & Marino, S.** (2022). Varieties of the lifeworld: Phenomenology and aesthetic experience. *Continental Philosophy Review*, 55, 409–416. https://doi.org/10.1007/s11007-022-09576-x

ISSN: 2078-1016

10. **Bar-Gil, O.** (2025). The transformation of artistic creation: from Benjamin's reproduction to AI generation. *AI & Society*, 40, 6439–6453. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02432-5

11. **Feng, Y., & Xu, L.** (2024). Modernity criticism of aesthetic education. *Discover Education*, 3, 124. https://doi.org/10.1007/s44217-024-00226-3

12. **Jaramillo, J. J., & Chiappe, A.** (2024). The AI-driven classroom: A review of 21st century curriculum trends. *Prospects*, 54, 645–660. https://doi.org/10.1007/s11125-024-09704-w

13. **McLoughlin, J.** (2024). The work of art in the age of artificial intelligibility. *AI & Society*, 40, 371–383. https://doi.org/10.1007/s00146-023-01845-4

14. **Salas Espasa, D., & Camacho, M**. (2025). From aura to semi-aura: reframing authenticity in AI-generated art – a systematic literature review. *AI & Society*, 40, 6727–6759. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02361-3

15. **Wu, X., Tran, T. T. M., Zhou, Q., Sun, J., Wu, H., & Wang, X.** (2026). Human-AI co-creation or conflict? Mapping art students' diverse perspectives on creative identity with genAI: A Q methodology study. *Education and Information Technologies*. https://doi.org/10.1007/s10639-026-13914-4

REFERENCES

1. **Andrushchenko, V.** (2025). Prosvitnytska odisseia rozumu*. [An Enlightenment Odyssey of the Mind]*. Kyiv: Znannia Ukrainy. 524 s.

2. **Konovets, S.** (2012). Teoretychni i metodychni osnovy tvorchoho rozvytku maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [Theoretical and methodological foundations of the creative development of future teachers of fine arts in higher educational institutions]: dys. d-ra ped. nauk : 13.00.04 / Konovets S. V. K. 471 s.

3. **Leshchenko, M.** (1996). Zarubizhni tekhnolohii pidhotovky uchyteliv do estetychnoho vykhovannia. [Foreign technologies for training teachers in aesthetic education]. 2-e vyd., dop. K.: Hrotesk. 192 s.

4. **Masol, L.** (2006). Zahalna mystetska osvita : teoriia i praktyka. [General art education: theory and practice]. K.: Promin. 432 s.

5. **Muzyka, O.** (2011). Rozvytok tvorchykh zdibnostei maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin. [Development of creative abilities of future teachers of fine arts in the process of studying professional disciplines]: dys. … kan. ped. nauk : 13.00.04 / Muzyka Olha Yanoshivna; Umanskyi derzhavnyi un-t imeni Pavla Tychyny. Uman. 300 s.

6. **Perepelytsia, O., Khrabrova, V.** (2024). Osvita i universytet v epokhu shtuchnoho intelektu. *[Education and the university in the age of artificial intelligence].* Filosofiia osvity. T. 30, № 2. S. 186–198. DOI: https://doi.org/10.31874/2309-1606-2024-30-2-12

7. **Pyrohova, T.** (2019). Problema vykhovannia estetychnoi kultury maibutnikh pedahohiv. [The problem of educating the aesthetic culture of future teachers]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, № 1, C. 75–81.

8. **Solomakha, S.** (2013). Innovatsiina tekhnolohiia rozvytku khudozhnoestetychnoho svitohliadu vykladachiv do estetychnoho vykhovannia mystetskykh dystsyplin. [Innovative technology for developing teachers' artistic and aesthetic worldview for aesthetic education in artistic disciplines]. *Problemy osvity:* nauk. zb. / In-t innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy, Vyp. 74. Ch. 1. S. 177–182.

9. **Apostolescu, I., & Marino, S.** (2022). Varieties of the lifeworld: Phenomenology and aesthetic experience. *Continental Philosophy Review*, 55, 409–416. https://doi.org/10.1007/s11007-022-09576-x

10. **Bar-Gil, O.** (2025). The transformation of artistic creation: from Benjamin's reproduction to AI generation. *AI & Society*, 40, 6439–6453. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02432-5

11. **Feng, Y., & Xu, L.** (2024). Modernity criticism of aesthetic education. *Discover Education*, 3, 124. https://doi.org/10.1007/s44217-024-00226-3

12. **Jaramillo, J. J., & Chiappe, A.** (2024). The AI-driven classroom: A review of 21st century curriculum trends. *Prospects*, 54, 645–660. https://doi.org/10.1007/s11125-024-09704-w

13. **McLoughlin, J.** (2024). The work of art in the age of artificial intelligibility. *AI & Society*, 40, 371–383. https://doi.org/10.1007/s00146-023-01845-4

14. **Salas Espasa, D., & Camacho, M**. (2025). From aura to semi-aura: reframing authenticity in AI-generated art – a systematic literature review. *AI & Society*, 40, 6727–6759. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02361-3

15. **Wu, X., Tran, T. T. M., Zhou, Q., Sun, J., Wu, H., & Wang, X.** (2026). Human-AI co-creation or conflict? Mapping art students' diverse perspectives on creative identity with genAI: A Q methodology study. *Education and Information Technologies*. https://doi.org/10.1007/s10639-026-13914-4

Дата першого надходження статті до видання: 03.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ISSN: 2078-1016